Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1922 kl. 11 f. m.

Sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande (nr 1) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av postsparbanken och införande av postgiroörelse m. m. ävensom i ämnet väckt motion.

Närvarande: herrar C. G. Ekman, Kristensson, Nilsson i Skottlandshus, Öhngren, Malmberg, Jansson i Falun, Olsson i Kullenbergstorp, Gustafsson i Örebro, Ryberg, C. Johansson, O. M. Strömberg och O. Nilsson i Örebro.

I en den 10 mars 1922 dagtecknad proposition, nr 152, vilken efter överenskommelse mellan stats- och bankoutskotten blivit hänvisad till förberedande behandling av sammansatt stats- och bankoutskott, har Kungl. Maj:t under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag föreslagit riksdagen

dels besluta,

att postsparbanken skall med utgången av år 1922 upphöra såsom självständigt ämbetsverk och vid ingången av år 1923 inordnas i postverket, som i följd därav skall vid sistnämnda tidpunkt övertaga postsparbankens samtliga tillgångar och skulder;

att, vid bifall härtill, det under sjunde huvudtiteln uppförda ordinarie reservationsanslaget till upprätthållande av postsparbankens verksamhet skall från och med år 1923 utgå ur riksstaten ävensom att inkomster av postsparbanksrörelsen icke skola upptagas bland egentliga statsinkomster i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923;

att postgiroörelse skall, likaledes med ingången av år 1923, införas i Sverige;

dels godkänna ett vid propositionen fogat förslag till förordning angående postsparbanks- och postgiroörelserna;

dels besluta att, i anledning av postsparbankens inordnande i postverket och postgiroörelses införande i Sverige, särskilda postfullmäktige skola för tiden från och med 1923 års ingång förordnas av Kungl. Maj:t och att antalet dylika fullmäktige skall vara tre, av vilka en utses bland fullmäktige i riksbanken och en bland fullmäktige i riksgäldskontoret;

dels, för tillämpning från och med den 1 januari 1923, antaga ett likaledes vid propositionen fogat förslag till ändring i vissa delar av avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, ävensom besluta, att under avdelningen A. av den vid nämnda avlöningsreglemente såsom bilaga fogade tjänsteförteckning skola beträffande postverket upptagas följande nya befattningar, nämligen i 15:e lönegraden kamrer samt i 17:e lönegraden förste kamrer;

dels besluta,

att antalet nedan angivna ordinarie befattningar vid postverket skall utgöra:

från och med den 1 juli 1922

förste kamrer 1,
byråchef 5,

från och med den 1 januari 1923

revisor 6,
kamrer 2;

att postsparbanksdirektören, överdirektören Per Elof Lindström skall från och med den 1 januari 1923 vara placerad å särskild indragningsstat för postverket med rätt för honom att, så länge han kvarstår å ifrågavarande stat, utan tjänstgöringsskyldighet uppbära fast avlöning i enlighet med bestämmelserna i nu gällande avlöningsreglemente för postsparbanken;

att i fråga om överförande vid 1923 års ingång av tjänstemän i postsparbanken till postverkets ordinarie stat eller till särskild övergångsstat för sistnämnda verk skola gälla de i statsrådsprotokollet angivna grunder; samt

att till ordinarie tjänsteman i postsparbanken, som under år 1922 ägt uppbära någon del av avlöningen i förskott och som den 1 januari 1923 överflyttas till postverket, vare sig å dess ordinarie stat eller å särskild övergångsstat, skall — därest så icke genom särskilt bemyndigande redan dessförinnan skett — vid ingången av år 1923 på statsverkets

bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad tjänstemannen skulle hava i den befattning, han vid utgången av december månad 1922 innehade i postsparbanken, i förskott uppburit för januari månad 1923, därest postsparbanken då kvarstått såsom självständigt ämbetsverk;

dels och medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda nödiga bestämmelser i fråga om tjänstemännens i postsparbanken övergång den 1 januari 1923 på postverkets ordinarie stat eller placering å särskild övergångsstat för sistnämnda verk.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr Julin väckt motion (nr 131), vari hemställts att riksdagen, vid godkännande av den omorganisation av postsparbanken, som i förenämnda proposition föreslagits, måtte uttala, att riksdagen förväntar,

att den funktionär hos generalpoststyrelsen, som under innevarande år innehar befattning med vilken följer arbete, medförande särskild ersättning från postsparbanken, icke skall, så länge han innehar samma befattning, frånhändas sådan extra inkomst i annan mån än att den ökning i hans arbete, för vilken ersättningen nu utgår, avlyftes från hans befattning eller eljest upphör,

att åtgärd snarast möjligt vidtages för att, sedan hänsyn icke längre behöver tagas till den ersättning från postsparbanken, som för närvarande tillkommer postverkets ombudsman, placera denne i 18:de lönegraden och därmed i den tjänsteställning, han bör intaga, samt

att indragning av poststationsföreståndares postsparbanksersättning endast sker i samband med allmän omreglering av deras avlöningsvillkor.

Beträffande de utredningar och skäl, som ligga till grund för de i propositionen framlagda förslagen, tillåter sig utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade protokollsutdrag; och får utskottet i fråga om vad motionären till stöd för sina yrkanden anfört hänvisa till motionen.

Propositionens innebörd är i huvudsak följande.

Postsparbanken, som nu är att betrakta såsom ett självständigt ämbetsverk, inordnas från 1923 års början i postverket, där den organiseras såsom en byrå i generalpoststyrelsen. Den särskilda postsparbanksstyrelsen upphör och den beslutanderätt, som hittills tillkommit denna styrelse, överflyttas till generalpoststyrelsen, där den utövas antingen, efter föredragning, av generaldirektören eller, utan föredragning, av byråchefen å postsparbanksbyrån. Den sakkunskap i finansiella och allmänna frågor, som till följd av postsparbanksstyrelsens sammansätt-

ning hittills stått till styrelsens förfogande, skall vid behandling av viktigare ärenden, särskilt medelsplaceringen, tillföras generalpoststyrelsen genom särskilda fullmäktige.

Samtidigt införes i Sverige, efter mönster från utlandet, postgirorörelse, d. v. s. förmedling genom postverket av likvider mellan firmor och enskilda, myndigheter och inrättningar på ett mera bankmässigt samt, när systemet nått en viss utveckling, betydligt enklare och billigare sätt än postanvisnings- och postförskottsrörelserna erbjuda. Genom den nya rörelsen införas betalningsmetoder, som innebära en kraftig inbesparing av kontanta penningmedel. I rörelsen deltaga alla fasta postanstalter, medan bokföringen och kontrollen centraliseras till vissa postgirokontor, tills vidare i regel organiserade såsom avdelningar av postkontoren i vissa större städer. Å medel, som innestå å postgirokonto, beräknas ränta. Vid behandlingen av frågor, som röra placeringen av i postgirorörelsen innestående medel, förstärkes generalpoststyrelsen med förenämnda fullmäktige. Postgiroärendena förläggas till samma byrå i generalpoststyrelsen, som, enligt förestående, skulle handhava postsparbanksärendena.

Arbetssätt och arbetsmetoder inom postsparbanken skola förenklas.

I och med postsparbankens inordnande i postverket försvinner postsparbanken från riksstatens såväl inkomst- som utgiftssida.

Särskilda bokslut upprättas för postsparbanks- och postgirorörelserna. Uppkommande vinst fonderas.

Med hänsyn till de med en planerad omläggning av bokföringssystemet inom postsparbanken förenade engångskostnader beräknas icke något överskott å postsparbanksrörelsen för första halvåret 1923.

Frågan om vidtagande av åtgärder för skolungdomens fostran till sparsamhet genom införande, på sätt postsparbankssakkunnige ifrågasatt, av skolsparkasseverksamhet i förbindelse med postsparbanken bör bliva föremål för ytterligare utredning.

Postsparbankens omorganisation.

Den ena av de huvudfrågor, som i propositionen underställas riksdagen, den om postsparbankens omorganisation, består i själva verket av flera mindre spörsmål: postsparbankens bibehållande över huvud taget, bankens bibehållande såsom självständigt ämbetsverk eller inordnande i postverket samt bankens inre organisation.

Att postsparbankens organisatoriska förhållanden nu åter kommit under statsmakternas behandling, fastän ej mer än tio år förflutit sedan postsparbanken, efter en grundlig utredning, sattes på ordinarie stat och erhöll en mera självständig ställning, synes huvudsakligen bero på följande omständigheter.

I den skrivelse den 22 oktober 1919, varmed postsparbanksstyrelsen framlade förslag till ny stat för postsparbanken för år 1921, framhöll styrelsen, att postsparbankens verksamhet under de senare åren väsentligt utvidgats samt att förhållanden, som kristiden framkallat, nödvändiggjorde en mera ekonomisk och affärsmässig skötsel av bankrörelsen. Dessa och andra omständigheter påkallade, enligt styrelsens mening, en ganska genomgripande ändring av verkets organisation. Styrelsen föreställde sig, att de antydda frågorna borde tagas under omprövning i sammanhang med frågan om den lönereglering för postsparbanken, som på angivna grunder »torde få anses som en tidsfråga av kort frist». Frågan om lönereglering för ämbetsverket i dess helhet och frågan om omorganisation av verkets s. k. bankavdelning borde enligt styrelsens förmenande behandlas i ett sammanhang. När postsparbanksstyrelsen en månad senare, sedan fråga uppkommit om postsparbankens införande i riksstaten från och med år 1921, till chefen för finansdepartementet yttrade sig om nytt förslag till stat för postsparbanken och överlämnade en redogörelse för postsparbankens ekonomiska ställning, framhöll styrelsen såsom knappast antagligt, att postsparbankens inkomster för år 1921 komme att täcka utgifterna, om däri inräknades dyrtidstillägg. Skulle så bliva förhållandet och tillskott av statsmedel erfordras, ansåg styrelsen att sådant lämpligen borde lämnas under form av bidrag till dyrtidstillägg. Häremot inlade statskontoret, i ett i ärendet avgivet utlåtande, en bestämd gensaga. Frågan om dyrtidstillägg till postsparbankens befattningshavare borde, enligt statskontorets mening, under inga omständigheter få ordnas på sådant sätt, att statsverket nödgades göra något tillskott. Postsparbankens rörelse syntes statskontoret böra organiseras så, att den själv kunde bära de erforderliga utgifterna för dyrtidstillägg åt bankens befattningshavare.

Den sålunda framförda och understrukna frågan om behovet av en omorganisation av postsparbankens bankavdelning upptogs av chefen för finansdepartementet, som vid föredragning av frågan om utgiftsstat för postsparbanken för år 1921 (se propositionen nr 331 till 1920 år riksdag) förklarade sig komma att föreslå Kungl. Maj:t vidtagandet av åtgärder för en skyndsam utredning av frågan om en fullständig omorganisation av postsparbanken. Även riksdagen uttalade (i skrivelse nr 7) önskvärdheten av en skyndsam utredning rörande postsparbankens omorganisation.

Förlusten på postsparbanksrörelsen, som år 1918 utgjort något mer än 44,000 kronor, hade för år 1919 stigit till inemot 190,000 kronor.

Under sådana omständigheter tillkallades i juli 1920 de s. k. postsparbankssakkunnige, vilkas i november 1921 avgivna betänkande

ligger till grund för den föreliggande propositionen. Av i sagda betänkande meddelade uppgifter angående postsparbankens verksamhet under åren 1884—1920 och av utskottet införskaffade motsvarande uppgifter för år 1921 framgår bland annat,

att under postsparbankens hela tillvaro till utgången av år 1921 i banken insatts sammanlagt i runt tal 511 miljoner kronor och från banken uttagits sammanlagt i runt tal 467 miljoner kronor;

att delägarnas behållning den 31 december 1921 utgjorde i runt tal 100 miljoner kronor;

att antalet delägare vid sistnämnda tidpunkt uppgick till 672,901;

att vid samma tidpunkt i medeltal innestod 149 kronor på varje motbok;

att driftkostnaden för år 1921 uppgått till 947,090 kronor, motsvarande i medeltal 1 krona 5 öre för varje omsättning (insättning och uttagning) och 0.94 procent av delägarnas behållning vid utgången av sistnämnda år;

att under vissa år på postsparbanksrörelsen uppstått en förlust av sammanlagt 836,265 kronor, under andra år en vinst av sammanlagt 1,700,412 kronor;

att banken under åren 1884—1921 i preskriberade medel tillförts ett sammanlagt belopp av 1,174,334 kronor; samt

att till nedskrivning av obligationers värde av vinsten under årens lopp använts sammanlagt 897,966 kronor.

Under tiden 1 januari—30 april 1922 har i postsparbanken insatts sammanlagt	18,085,877: —
Under samma tid har uttagits	8,893,655: 52
Det sammanlagda insättningsbeloppet överstiger alltså summan av uttagna belopp med icke mindre än . .	9,192,221: 48

Delägarbehållningen vid utgången av april månad 1922 uppgick således till omkring 110 miljoner kronor.

Den sammanlagda vinst, som enligt ovanstående skulle hava uppstått för tiden intill 1921 års slut, eller i runt tal 864,000 kronor, kan sägas helt och hållet bestå av preskriberade medel, vilkas summa med mer än 300,000 kronor överstiger vinstsumman.

Vad medelsplaceringen beträffar gav en på postsparbanksstyrelsens föranstaltande verkställd utredning rörande medelavkastningen av postsparbankens hela innehav den 31 augusti 1921 av räntebärande valutor, uppgående till ett bokfört värde av omkring 94 miljoner kronor, vid handen, att denna avkastning utgjorde 5.2084 % för år, och sedermera

verkställda placeringar hava icke minskat, utan tvärtom bidragit till ökning av denna avkastningsprocent.

Postsparbankens bibehållande.

Vid verkställandet av den ovan omförmälda utredningen har det legat nära till hands att undersöka, huruvida postsparbanken verkligen har en uppgift att fylla och, om så är fallet, äger förutsättningar att kunna fylla densamma eller om det ej är riktigare att först som sist avveckla dess verksamhet. Föredragande departementschefen har, i likhet med postsparbankssakkunnige, funnit postsparbankens verksamhet och uppgifter vara av den gagnande art för det allmänna, att dess avveckling icke kan ifrågasättas, och till detta uttalande knutit den förhoppningen, att banken i framtiden skall kunna lämna överskott.

Utskottet.

Utskottet har visserligen funnit anmärkningsvärt, att ett bättre ekonomiskt resultat av postsparbankens verksamhet icke nåtts, men då till följd av mera gynnsam medelsplacering man numera kan räkna med en bättre avkastning av bankens fonder samt då, med förändrad organisation, förvaltningskostnaderna böra kunna nedbringas avsevärt under de belopp, vartill de tidigare uppgått, har utskottet kommit till den uppfattningen, att banken, som otvivelaktigt har en riksgagnelig uppgift att fylla, icke saknar förutsättningar att i framtiden fylla denna uppgift på ett även ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Postsparbankens ställning till postverket.

Om sålunda postsparbanken anses böra fortsätta sin verksamhet, är den viktigaste förutsättningen härför, att dess yttre och inre organisation anpassas efter nutida krav och gives den största möjliga effektivitet. Postsparbankssakkunnige hava trott sig kunna nå detta mål genom att bland annat föreslå, att postsparbanken införlivas med postverket såsom en byrå i generalpoststyrelsen. Härom voro sakkunnige emellertid ej ense, i det deras ordförande, generaldirektör Juhlin, i ett särskilt yttrande uttalade sig för postsparbankens bibehållande såsom självständigt ämbetsverk. Och när sedermera yttranden i ämnet infordrades från vissa myndigheter, mötte förslaget från deras sida ett starkt motstånd. Såväl reservantens som myndigheternas motivering framgår av den härför i propositionen (sid. 14—18) lämnade redogörelsen.

De viktigare skälen för och emot synas hava blivit sammanfattade i det uttalande, vederbörande departementschef gjorde till statsrådsprotokollet vid ärendets föredragning. Han yttrade därvid följande:

»Vid postsparbankens inrättande torde man hava utgått från, att postsparbanken skulle i organisatoriskt avseende inordnas i postverket. Såsom tidigare erinrats, framhöllo sålunda de av Kungl. Maj:t den 16 de-

cember 1881 tillkallade kommitterade för avgivande av yttrande och förslag i fråga om inrättande av en under statens garanti ställd allmän postsparbank i sitt den 23 december 1882 avgivna betänkande — sedan de förordat inrättandet av en postsparbank — att då den allmänhet, som komme att begagna sig av postsparbanken, skulle i sådant avseende uteslutande betjänas av postanstalternas tjänstemän, det vore tydligt, att ledningen av postsparbankens angelägenheter borde uppdragas åt den myndighet, vilken styrelsen över postverket vore anförtrodd. Trots detta uttalande erhöll banken emellertid enligt kommitterades förslag, vilket av statsmakterna i huvudsak godtogs, redan från början en organisationsform, som gjorde den till en från postverket fristående institution. Visserligen skulle postsparbanksärendena handläggas inom en i generalpoststyrelsen nyinrättad, på extra stat uppförd byrå, den s. k. postsparbanksbyrån, vars chef var byråchef i generalpoststyrelsen, men överstyrelsen för postsparbanken uppdrogs ej åt generalpoststyrelsen utan åt en särskild styrelse, som utgjordes av generalpostdirektören såsom ordförande, förenämnde byråchef såsom föredragande och tre andra ledamöter, av vilka en förordnades av Kungl. Maj:t, en utsågs av fullmäktige i riksbanken och en av riksgäldsfullmäktige. Formellt var chefen för postsparbanksbyrån ända till år 1902 ledamot av generalpoststyrelsen, men då denna byrå redan från början torde hava ansetts såsom ej tillhörande postverket, kom ej heller byråchefen att i verkligheten utöva något ledamotskap i generalpoststyrelsen. Då han sistnämnda år frikallades från ledamotskapet ifråga, innebar detta därför ej någon förändring i byråchefens dittillsvarande ställning, sådan densamma i verkligheten kommit att gestalta sig.

De band, som från början förenat postsparbanken med postverket, lossades ytterligare, då postsparbanken år 1904 erhöll egen huvudkassa. Först genom beslut av 1911 års riksdag erhöll postsparbanken emellertid formellt en fristående ställning, i det densamma uppfördes på ordinarie stat som ett självständigt ämbetsverk. Härigenom inträdde dock i stort sett icke någon förändring i bankens dittillsvarande förhållande till postverket.

Det nu av postsparbankssakkunniga framlagda förslaget till omorganisation av postsparbanken innebär en väsentlig förändring av bankens nuvarande organisation och ställning i förhållande till postverket. Förslaget avser en lösning av det organisatoriska problemet, som visserligen erbjuder viss likhet med den tidigast tillämpade organisationsformen, men dock företer betydande skiljaktigheter från densamma. Enligt förslaget skulle sålunda postsparbanken helt uppgå i postverket och den byrå, på vars handläggning postsparbanksärendena skulle ankomma, i

organisatoriskt hänseende erhålla i huvudsak samma ställning i generalpoststyrelsen som övriga byråer. Den speciella sakkunskap på affärslivets område, som ansetts nödvändig för bedömande av viktigare postsparbanksärenden, såsom medelsplacering och dylikt, skulle enligt förslaget tillföras generalpoststyrelsen genom särskilda fullmäktige.

Givetvis kan det synas vara ägnat väcka betänkligheter att nu ånyo upptaga frågan om postsparbankens ställning till postverket, då relativt kort tid förflutit, sedan statsmakterna tagit ståndpunkt till nämnda fråga. Att märka är emellertid till en början, att i varje fall en lönereglering för postsparbankens personal icke längre kan anstå och att man i sammanhang därmed blir nödsakad taga ståndpunkt till vissa organisatoriska frågor och fastlåsa bankens organisation för längre tid framåt. Härtill kommer, att det förslag till införande av postgirorörelse, som jag i det följande kommer att förorda, är ägnat att i hög grad inverka på bankens ställning i förevarande avseende. Den erfarenhet, som sedan den senaste omorganisationen 1911 vunnits av bankens verksamhet, torde ock hava visat, att de förhoppningar, vilka vid denna omorganisation ställdes på bankens framtida utveckling, icke blivit annat än i ringa mån infriade. Sålunda har hittills någon verklig vinst av postsparbanksrörelsen icke uppkommit, utan har denna rörelse snarare visat sig gå med förlust. Även om detta till viss grad varit beroende av de särskilda tidsförhållandena, torde dock orsaken i icke ringa mån kunna tillskrivas de former, under vilka banken för närvarande arbetar. Enligt mitt förmenande kan därför den omständigheten, att statsmakterna tidigare tagit ståndpunkt till frågan om bankens organisation, ej få utgöra hinder för att denna fråga nu ånyo göres till föremål för noggrann omprövning, helst om hänsyn tages till de närvarande förhållandena, då det gäller att å varje område söka ernå största möjliga förenklingar och besparingar inom statsförvaltningen. Det av postsparbankssakkunniga framlagda förslaget kan ej heller, såsom nyss antytts, anses innebära allenast genomförandet av en tidigare för banken prövad organisationsform.

Beträffande själva saken vill jag till en början framhålla, att jag till fullo delar den uppfattning, som chefen för finansdepartementet år 1911 uttalat i fråga om nödvändigheten av att banken erhåller en stark organisation och att den gives en rörelsefrihet, som medgiver de initiativ från bankledningens sida, vartill utvecklingen kan föranleda. Å andra sidan torde man dock icke kunna bortse från det intima samarbete, som förefinnes och enligt min mening alltjämt måste förefinnas mellan postsparbanken och postverket. Det är sålunda att märka, att postverket för närvarande förmedlar så gott som postsparbankens hela inlånings-

rörelse samt huvudparten av alla uttagningar från banken. Jämväl för framtiden torde postsparbanken nödgas taga postverkets tjänster i anspråk i lika stor omfattning som förut. Bankens verksamhet är därför till väsentligaste del beroende av postverket och dess tjänstemän.

Den naturliga anslutning till postverket, som alltså förefinnes, utgör uppenbarligen ett starkt skäl för postsparbankens införlivande med postverket, dock under förutsättning att, jämväl efter en dylik införlivning, banken kan beredas den fasta organisation och dess ledning den självständiga ställning, som ett handhavande på tillfredsställande sätt av bankens angelägenheter kräver.

I detta sammanhang torde böra betonas, att generaldirektören och chefen för postverket redan nu i sin självskrivna egenskap av ordförande i postsparbanksstyrelsen är postsparbankens högste chef. Enligt gällande bestämmelser är generaldirektören ensam bestämmande i alla de ärenden, som inför honom föredragas av postsparbanksdirektören, och i fråga om ärenden, som föredragas i den samlade postsparbanksstyrelsen, äger generaldirektören, i händelse av lika röstetal, utslagsröst. Postsparbanksdirektören är alltså icke utrustad med den vidsträckta befogenhet att själv träffa avgöranden, som i allmänhet är medgiven chefer för statens verk, utan intager i verkligheten ungefär enahanda ställning som en byråchef i generalpoststyrelsen. Enligt instruktionen för postsparbanken äger han ej att självständigt avgöra annat än ärenden av mindre vikt. Chefen för förutvarande postsparbanksbyrån hade ungefär enahanda befogenhet som postsparbanksdirektören nu har. Bankens uppförande på ordinarie stat medförde sålunda i detta hänseende ingen verklig förändring.

Det mått av självständighet och rörelsefrihet, som för närvarande tillkommer postsparbanksdirektören, torde utan svårighet och om så anses önskvärt även i ökad grad kunna beredas chefen för den byrå i generalpoststyrelsen, vilken enligt postsparbankssakkunnigas förslag skulle inrättas för handhavande av postsparbanksrörelsen. De sakkunniga hava jämväl i sitt förslag utgått ifrån att nämnde byråchef skulle erhålla en relativt vidsträckt befogenhet. Ej heller i övrigt synes den ifrågasatta sammanslagningen behöva utgöra hinder för att åt banken gives en praktisk och affärsmässig samt med liknande företag jämförlig förvaltning.

För egen del kan jag ej heller finna, såsom från vissa håll gjorts gällande, att postsparbanksrörelsens beskaffenhet i och för sig skulle utgöra något hinder för bankens inordnande i postverket, särskilt sedan banken numera befriats från så gott som alla de banken förut åliggande uppgifter, vilka legat vid sidan av dess egentliga verksamhet. Postsparbankens centralförvaltning synes i stort sett kunna betecknas såsom en

bokföringsanstalt för postanstalternas postsparbanksrörelse och ett organ för medelsplacering. Vad bokföringen angår, så lärer denna kunna ske på ett fullt lika tillfredsställande sätt i generalpoststyrelsen som i en självständig postsparbank. Ej heller torde det med fog kunna befaras, att medelsplaceringen, som för en anstalt av den typ, postsparbanken tillhör, icke torde vara allt för komplicerad, skulle lida men genom bankens införlivande med postverket. Den sakkunskap på det finansiella området, som givetvis måste förefinnas i postsparbanksledningen, torde på ett tillfredsställande sätt kunna tillföras densamma genom den av sakkunniga föreslagna fullmäktigeinstitutionen. I övrigt torde postverket genom sina organ och sin organisation väl lämpa sig icke blott för bankens inlåning utan jämväl för en bekväm medelsredovisning och för en betryggande kontroll å denna redovisning. Bankledningens främsta uppgift efter en införlivning med postverket skulle därför säkerligen bliva att med smidig anpassning till postverkets apparat skapa en för bankens säregna förhållanden avpassad, enkel och billig men effektiv organisation. Men förvisso har postverkets ledning på detta område haft att lösa väl så svåra uppgifter vid uppbyggandet av verkets nuvarande organisation och arbetsmetoder. Inom postverket har som bekant sedan länge ett livligt arbete pågått för åstadkommande av förenklade och förbilligande arbetsmetoder inom rörelsens samtliga grenar. Bankens införlivande med postverket torde därför enligt min mening vara ägnat att i hög grad främja den tekniska reformeringen inom banken. Jag vill jämväl här framhålla, att generalpoststyrelsen, som avstyrkt det föreliggande förslaget, dock förklarat, att intet absolut hinder förefunnes för att postsparbankens åligganden skulle kunna fullgöras av en byrå inom styrelsen. De postdirektörer och posttjänstemän, vilka av generalpoststyrelsen blivit satta i tillfälle att yttra sig i frågan, hava, enligt vad jag erfarit, i allmänhet antingen tillstyrkt postsparbankssakkunnigas förslag eller ock förklarat sig icke hava något att erinra mot den ifrågasatta sammanslagningen.»

Efter att hava framhållit att vid införande av postgirorörelse den centrala organisationen skulle kunna göras gemensam för postsparbanks- och postgirorörelserna samt att enahanda sakkunskap måste anlitas vid frågor om placering av båda rörelsernas medel, fortsatte departementschefen:

»Mot de sakkunnigas föreliggande förslag har anmärkts, bland annat, att det skulle vara förenat med olägenheter att vidtaga en anordning, varigenom chefen för den byrå i generalpoststyrelsen, som skulle handlägga postsparbanksärenden, skulle bliva ledamot av generalpoststyrelsen och varigenom övriga byråchefer skulle bliva tvungna att närvara i sty-

relsen även vid avgörandet av postsparbanksfrågor. Härtill torde dock kunna genmälas, att det uppenbarligen måste vara till nytta för chefen för postsparbanksbyrån att icke alldeles förlora kontakten med postanstalterna, det organ som i stort sett representerar postsparbanken gent emot allmänheten. För utfärdande av reglementariska bestämmelser rörande postsparbankstjänsten vid postanstalterna torde det säkerligen även vara behövligt för ifrågavarande byråchef att äga en viss kännedom om förhållandena vid postverket. Givetvis borde dock denne byråchef i lämplig omfattning befrias från skyldighet att närvara i generalpoststyrelsen vid avgörandet av till andra byråer hörande ärenden, liksom å andra sidan övriga byråchefer i generalpoststyrelsen i regel icke skulle deltaga i behandlingen av rena postsparbanksärenden. De bestämmelser, som i förevarande avseenden påkallas för att bereda postsparbanksbyråns chef nödig självständighet inom generalpoststyrelsen, skulle det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela genom ändringar i styrelsens instruktion.

Utöver vad ovan framhållits torde jämväl i övrigt vissa fördelar stå att vinna genom den ifrågasatta omorganisationen. Sålunda måste det betecknas såsom en fördel, därest postverket, som redan nu förmedlar huvudparten av postsparbanksrörelsen, finge övertaga hela postsparbanksdriften, varigenom ansvaret för denna rörelse i dess helhet komme att påvila en enda verksstyrelse. Härigenom skulle jämväl den nu föreliggande oegentligheten, att posttjänstemännen vid sin tjänsteutövning lyda under två skilda styrelser, komma att upphöra. Genom postsparbankens sammanslagning med postverket komme vidare ökad möjlighet att beredas för en god rekrytering av bankens personal, medan å andra sidan för denna personal vidgade befordringsutsikter skulle yppa sig. Genom att alla reglementariska föreskrifter för postanstalterna finge utfärdas av generalpoststyrelsen skulle säkerligen också en del förenklingar i postsparbankstjänsten och i räkenskapsväsendet vid postanstalterna kunna genomföras. Enligt vad jag får tillfälle beröra i annat sammanhang, torde den ifrågasatta förändringen i och för sig möjliggöra inbesparing av åtminstone några tjänstemannabefattningar.

Slutligen må här framhållas, att postsparbankens införlivande med postverket icke skulle medföra någon förändring i bankens förhållande till allmänheten, som säkerligen redan nu icke vet annat än att postverket och postsparbanken äro ett.»

Utskottet. Utskottet har ägnat detta spörsmål en ingående prövning och därvid kommit till den uppfattningen, att skälen för postsparbankens införlivande med postverket väga tyngre än skälen för dess organiserande

såsom ett självständigt ämbetsverk. Visserligen torde driftekonomien kunna teoretiskt skarpare genomföras och driftresultatet lättare kontrolleras, även utifrån, vid det senare alternativet, visserligen kan ej bestridas, att erforderliga reformer i arbetssätt och arbetsmetoder kunna, teoretiskt sett, åtminstone vad beträffar den centrala förvaltningen lika väl genomföras inom postsparbanken såsom ett självständigt ämbetsverk som inom en postsparbanksbyrå i generalpoststyrelsen. Men de stora fördelar i organisatoriskt avseende förslaget erbjuder hava för utskottet varit avgörande. Det verk, som genom sina anstalter helt och hållet förmedlar postsparbankens huvudsakliga rörelse, inlåningen, som genom sina redogörare omhändertager och redovisar sparmedlen och i samlade summor överlämnar dem till postsparbanken, som i stor utsträckning försträcker postsparbanken medel när, såsom vissa tider och å vissa orter är fallet, uttagningarna överstiga insättningarna, som genom sina distriktsförvaltningar övervakar och tillrättalägger postsparbanksgöromålens handläggning samt kontrollerar medelsredovisningen, som slutligen genom sin centralförvaltning eller, rättare sagt, genom tjänstemän i denna utför vissa göromål åt postsparbanken, detta verk, postverket, bör, enligt utskottets åsikt, även hava den centrala ledningen av göromålen, utfärdandet av de normerande föreskrifterna och den slutliga redovisningen sig anförtrodd. Kontobokföringen har ur administrativ synpunkt icke sådan betydelse, att dess förläggning kan avgörande inverka på huvudfrågan, den kan icke bilda underlag för en byrå i egentlig mening, utan motiverar på sin höjd bildandet av ett kontor, motsvarande de kontor eller avdelningar som förekomma särskilt inom affärsverkens byråer. Denna fråga förringar således på intet sätt de nyss anförda organisatoriska skälen för sammanslagningen. Återstår medelsplaceringen. Utskottet kan ej finna någon reell skillnad mellan å ena sidan generalpoststyrelsen, förstärkt med tre fullmäktige, därav en från riksbanksfullmäktige och en från riksgäldsfullmäktige, och å andra sidan postsparbanksstyrelsen, bestående av, utom generalpostdirektören och postsparbanksdirektören, tre ledamöter, därav en från riksbanksfullmäktige och en från riksgäldsfullmäktige. Ej heller denna detalj kan användas som motiv för bibehållande av den nuvarande ordningen. För personalen betyder sammanslagningen den förenklingen, att den erhåller en högsta ledning i stället för två, och för postanstalterna följer förenkling i redovisningen.

Vad slutligen angår åsikten att postsparbankschefen skulle hava större handlingsfrihet och känna större självständighet, mera intresse, om han vore postsparbanksdirektör, såsom nu, än om han bleve byråchef i generalpoststyrelsen, har utskottet icke kunnat ansluta sig till densamma.

Oavsett de personliga egenskaperna inverka här huvudsakligen de former, varunder han skall arbeta. Om, såsom departementschefen framhållit, vid avfattandet av bestämmelserna härom i generalpoststyrelsens instruktion, man tager nödig hänsyn till den särställning denna byråchef intager, bör han kunna få fullt lika stor handlingsfrihet som nu är fallet med postsparbanksdirektören. Utskottet vill emellertid understryka vikten av att, medan den nya byråchefen befrias från deltagandet i generalpoststyrelsen av löpande ärendena i allmänhet, han i regel bör där medverka vid avgörandet av de viktigare frågorna, alltså de som särskilt uppräknas i 23 § av generalpoststyrelsens instruktion, på det att kontakten med de egentliga postärendena ständigt må upprätthållas.

Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag om postsparbankens införlivande med postverket från 1923 års ingång.

Postsparbankens inre organisation.

Postsparbankssakkunnige hade ifråga om postsparbankens inre organisation, arbetssätt och arbetsmetoder gjort åtskilliga uttalanden och framlagt åtskilliga förslag. Föredragande departementschefen yttrade härom följande:

»Av den föreliggande utredningen har jag erhållit den övertygelsen, att vittgående förenklingar böra kunna genomföras i postsparbankens arbetssätt och arbetsmetoder. Emellertid torde det icke vara möjligt att nu taga slutlig ståndpunkt till frågan, i vad mån de av sakkunniga i detta hänseende uppdragna riktlinjerna böra följas, något som ej heller i förevarande sammanhang kan anses nödvändigt. Därest postsparbanken inordnas i postverket, skulle det närmast ankomma på generalpoststyrelsen att vidtaga åtgärder för vinnande av rationella och tidsenliga arbetsmetoder. Jag förutsätter, att generalpoststyrelsen skall ägna denna fråga största möjliga uppmärksamhet.»

Utskottet.

Detta uttalande vill utskottet göra till sitt. Utskottet förutsätter, att i de avseenden, där förändringar äro nödvändiga, införandet av nya metoder sker efter noggrann prövning under hänsynstagande icke blott till det ekonomiska driftresultatet utan även till bankens trygga och regelbundna funktion.

Postgiro- (postcheck-) rörelse.

Den andra stora frågan, som innefattas i den föreliggande propositionen, är den om införande i Sverige av en av postanstalterna förmedlad rörelse av bankmässig natur, postgirorörelse.

Av den redogörelse föredragande departementschefen lämnar till statsrådsprotokollet framgår, att av de myndigheter och korporationer, som avgivit utlåtanden i frågan, flertalet i princip tillstyrkt rörelsens in-

förande, om än erinringar gjorts mot viktiga detaljer. Han yttrar härom följande:

»I de fall då en tvekande eller mera avvisande hållning intagits, hava såsom skäl för en dylik ståndpunkt huvudsakligen anförts *dels* att — särskilt med hänsyn till den stora användning postremissväxeln fått i vårt land — något verkligt behov av postcheckrörelses införande icke skulle föreligga här i landet, *dels* att förslaget, sådant det framlagts av postcheckkommittén, påkallade en allt för dyrbar organisation, *dels ock* att det vore att befara, att postverket genom att åtaga sig nya uppdrag droges från sin egentliga uppgift att vara ett kommunikationsverk.

Vad det första av de sålunda anförda skälen beträffar, så kan det icke förnekas, att postremissväxeln är ett både bekvämt och mycket anlitat betalningsmedel. Dess användande fordrar dock besök — personligt eller genom ombud — i bank såväl vid beloppets inbetalande som dess lyftande, och även med det vitt utgrenade nätet av bankkontor finnes dock i ett så glest befolkat land som vårt givetvis en stor del personer, som saknar bekväm tillgång till bank, under det att numera snart sagt varje person på ett eller annat sätt nås av postverket. Men även om postremissväxeln i viss mån kan fylla samma ändamål som postchecken, kan den dock icke skänka alla de fördelar, som äro förenade med den senare. Jag vill härvid endast erinra om den stora fördel, som ligger däri, att en person kan få alla till sig ingående postanvisningsbelopp uppförda på sitt postcheckkonto eller om möjligheten för statens och kommuners institutioner, föreningar och andra sammanslutningar att genom postcheckrörelsen inkassera avgifter. Hava även de personer, som skola erlägga vederbörande avgifter, postcheckkonton, så behöva endast räkningarna, de kvitterade medlemskorten eller vad det nu må vara, överlämnas till postcheckkontoret, som sedan ombestyr alla erforderliga åtgärder.

Vad vidare angår den särskilt av Svenska bankföreningen påtalade dyrbara organisation, som postcheckrörelses införande skulle påkalla, tillåter jag mig att erinra därom, att postcheckkommittén, trots denna nog så omfattande organisation, ansett sig kunna påräkna överskott av rörelsen. Emellertid skulle det även enligt mitt förmenande vara olämpligt att för en rörelse, om vars blivande omfattning det icke är möjligt att döma, tillskapa en organisation med en sådan mängd nya tjänstebefattningar, som av postcheckkommittén ifrågasatts. Hela organisationsfrågan har emellertid genom det av postsparbankssakkunniga framlagda förslaget kommit i ett helt annat läge. Då detta organisationsförslag, vilket jag strax upptager till behandling, enligt min mening torde böra

åtminstone tills vidare prövas, synas organisationskostnaderna icke längre kunna anföras såsom skäl mot postcheckrörelses införande.

Slutligen har, såsom jag nämnde, även anförts, att postverket genom att åtaga sig postcheckrörelse kunde dragas ifrån sin verkliga uppgift. Denna farhåga synes dock ogrundad. Postanstalterna hava allt sedan postsparbankens tillkomst skött i det närmaste all dess rörelse med allmänheten, utan att postverket blivit därpå lidande. Icke heller lärer postverket betjäna allmänheten sämre därför att det fått sig ålagt stämpelförsäljningen, vissa pensionsutbetalningar, kronoskatteuppbörden m. m. Det synes mig alldeles uppenbart, att om postcheckrörelse skall införas här i landet, det icke kan bliva tal om att därför skapa en helt och hållet ny institution, och såväl på grund av postcheckrörelsens beskaffenhet som med hänsyn till postverkets intima beröring med allmänheten kan det näppeligen ifrågasättas att kombinera postcheckrörelsen med någon annan nu befintlig statsinstitution än postverket.

Jag torde härmed hava visat, att några bärande skäl icke anförts mot postcheckrörelses införande. Den stora utbredning, som denna rörelse fått i en hel del länder, nu senast i vårt grannland Danmark, synes mig tala för, att postcheckrörelsen skulle hava att fylla ett behov även här i Sverige. Enligt vad av postcheckkommitténs betänkande framgår, har ock ett stort antal ekonomiska författare, ledande bankmän, affärsmän och industriidkare vitsordat postcheckrörelsens nationalekonomiska betydelse.

Såsom ett ytterligare skäl att införa nu ifrågavarande rörelse tillåter jag mig framhålla, att vid den under år 1920 hållna världspostkongressen upprättades ett internationellt postgiroavtal, vartill åtskilliga länder anslutit sig. Det är givetvis önskvärt, att Sverige blir i tillfälle att begagna sig av de fördelar, som ett dylikt internationellt avtal kan medföra.

Fullmäktige i riksgäldskontoret, vilka i princip ej haft något emot postcheckrörelses införande, hava emellertid i sitt senare yttrande, med anledning av nu rådande depression inom det ekonomiska livet, ansett sig böra tillråda, att med beslut om införandet av rörelsen skulle tills vidare anstå. Jämväl postsparbankssakkunniga hava i sitt betänkande kommit in på frågan angående de nuvarande tidsförhållandenas lämplighet för införandet av denna nya rörelsegren. I motsats till riksgäldsfullmäktige anse emellertid de sakkunniga, att det vore förmånligt att organisera och starta postcheckrörelse under nuvarande lågkonjunktur, varigenom vunnes, att densamma kunde inarbetas under jämförelsevis lugna förhållanden och sålunda vara prövad, när nu rådande depression upphörde och i följd

därav uppsving i rörelsen inträdde. Den av postsparbankssakkunniga sålunda framförda synpunkten synes mig hava skäl för sig, i all synnerhet som den föreslagna omorganisationen av postsparbanken torde — såsom även av postsparbankssakkunniga framhållits — föra med sig, att ett rätt avsevärt antal av postsparbankens ordinarie personal eljest skulle bliva övertalig och icke kunna beredas sysselsättning.»

Utskottet.

Under den förberedande utredningen av ärendet hava mycket olika meningar kommit till synes rörande såväl frågan om införande av postgirorörelse som beträffande viktiga detaljer i förslaget, särskilt själva organisationsfrågan. Med hänsyn härtill och då utskottet icke funnit sig kunna på den föreliggande utredningen grunda ett bestämt omdöme om förslaget, har utskottet ansett sig böra föreslå, att förevarande proposition i vad den avser införande av postgirorörelse i Sverige icke måtte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Förordning angående postsparbanks- och postgirorörelserna.

Den ståndpunkt utskottet sålunda intagit till Kungl. Maj:ts förslag i fråga om införande i Sverige av postgirorörelsen nödvändiggör åtskilliga ändringar i det propositionen bifogade förslaget till förordning angående postsparbanks- och postgirorörelserna. Sålunda måste ur förordningen uteslutas §§ 9—17, vilka innehålla särskilda bestämmelser för postgirorörelsen. Vidare måste §§ 1 och 18—25, innehållande gemensamma bestämmelser för postsparbanks- och postgirorörelserna, omformuleras så, att de avse allenast postsparbanksrörelsen. Utskottet har därför omarbetat författningsförslaget, därvid några smärre formella ändringar vidtagits beträffande de i §§ 2—8 inrymda särskilda bestämmelserna för postsparbanksrörelsen. Ändringarna — vilka framgå av utskottets här nedan intagna förslag till förordning — torde icke tarva närmare motivering.

Fullmäktige.

Mot Kungl Maj:ts förslag att generalpoststyrelsen skulle vid avgörande av vissa viktigare postsparbanks- (och postgiro-) ärenden förstärkas med särskilda sakkunniga, förordnade av Kungl. Maj:t för tre år i sänder, samt att en av dem borde vara fullmäktig i riksbanken och en fullmäktig i riksgäldskontoret, har utskottet intet att erinra.

Med hänsyn till dessa sakkunniges speciella uppgift är det emellertid, sedan förslaget om postgirorörelsens införande icke kunnat av utskottet tillstyrkas, lämpligare att benämna dem postsparbanksfullmäktige än postfullmäktige. Enär de skulle taga befattning med fondplacering m. m. endast för postsparbankens räkning, synas de för dem föreslagna arvodesbeloppen kunna något reduceras, för postsparbanksfullmäktig,

som är fullmäktig i riksbanken eller riksgäldskontoret, (från 1,800) till 1,200 kronor och för annan postsparbanksfullmäktig (från 4,000) till 3,000 kronor.

Generalpostdirektörens arvode.

Av samma skäl torde arvodet till generaldirektören och chefen för postverket, vilket av Kungl. Maj:t föreslagits höjt (från 18,000) till 22,000 kronor, böra bestämmas till 20,000 kronor.

Personal- och avlöningsspörsmål.

Beträffande den för postsparbanks- och postgirogöromålen från början behövliga *ordinarie* personalen hade postsparbankssakkunnige beräknat ett behov av 65 tjänstemän med följande fördelning:

A. Byrån i generalpoststyrelsen.

I. Gemensam personal.

1 byråchef (20:e lönegraden). 1 sekreterare (15:e lönegraden). 1 förste expeditionsvakt (3:e lönegraden). 1 expeditionsvakt (1:a lönegraden).	manliga tjänstemän.

II. Postsparbanksavdelningen.

1 kamrerare (tillika personalchef; 15:e lönegraden). 2 kontrollörer (12:e lönegraden; en för revision och en för vissa göromål, som nu påvila kassören). 1 förste postexpeditör (10:e lönegraden; bokföring m. m., vaktföreståndare; skulle i huvudsak ersätta förste aktuarien).	manliga tjänstemän.
2 postexpeditörer (4:e lönegraden; 1 biträde åt kamreraren; 1 för bokföring och vaktföreståndarskap). 10 kanslibiträden (2:a lönegraden; 2 biträden för revisionen, 1 för diarieföring, 7 för bokföring m. m.). 20 kontorsbiträden (1:a lönegraden; för bokföring m. m.).	kvinnliga tjänstemän.

III. Postgiroavdelningen.

1 kamrerare (tillika personalchef; 15:e lönegraden). 1 kontrollör (12:e lönegraden).	manliga tjänstemän.
7 kanslibiträden (2:a lönegraden; 2 för byråarbete, 5 för kontobokföring m. m.). 1 kontorsbiträde (1:a lönegraden; för byråarbete).	kvinnliga tjänstemän.

B. Postkontor.

15 kanslibiträden (2:a lönegraden; för kontobokföring m. m.). } kvinnliga tjänstemän,
= 65

Departementschefen har beträffande personalförhållandena inom den av honom föreslagna nya byrån i generalpoststyrelsen gjort följande allmänna uttalande:

»Som jag förut framhållit, har jag icke ansett mig böra taga någon bestämd ståndpunkt till de av postsparbankssakkunnige framlagda riktlinjerna för omläggning av det tekniska arbetet inom postsparbanken. Det är givet, att det blivande personalbehovet inom postsparbanken kommer att i avsevärd mån bliva beroende utav omfattningen av de förenklingar i arbetssätt och arbetsmetoder, som kunna visa sig möjliga att genomföra. Även om det sålunda för närvarande icke kan bedömas, huruvida den av postsparbankssakkunnige beräknade personalen blir fullt tillräcklig, förefinnes ju alltid möjlighet för generalpoststyrelsen att, därest så skulle visa sig behövligt, i erforderlig omfattning tillsvidare använda extra personal. Med hänsyn härtill synes den av postsparbankssakkunnige verkställda beräkningen kunna tillsvidare godtagas, såvitt det gäller att bestämma antalet för handläggning av postsparbanksgöromålen i generalpoststyrelsen erforderliga *ordinarie* tjänstemän.»

Utskottet.

Detta uttalande i förening med den ståndpunkt utskottet redan förklarat sig intaga till postsparbankssakkunniges förslag beträffande förenklingar i postsparbankens arbetssätt och arbetsmetoder, föranleder utskottet att icke i detalj uttala sig om personalbesättningen å den nya byrån i generalpoststyrelsen. Utskottet inskränker sig därför till att pröva personalbehovet i vad det avser sådana tjänster, vilkas antal skall av riksdagen fastställas.

Såsom framgår av tabellen å sid. 18 hade sakkunnige i detta avseende föreslagit följande tjänster: 1 byråchef, 1 sekreterare och 2 kamrerare. I detta förslag har Kungl. Maj:t icke gjort annan ändring än att sekreteraren (i 15:e lönegraden) utbytts mot en förste kamrer (i 17:e lönegraden), varjämte en revisorstjänst å extra stat, som sedan detta års början uppehålles hos generalpoststyrelsen i anledning av styrelsens övertagande från postsparbanken av vissa bestyr med folkpensionernas utbetalande, begärts överflyttad på ordinarie stat.

Om postgiroörelse icke införes, blir givetvis den ene, till föreståndare för postgiroavdelningen avsedda kamrern överflödig. Men även

den föreslagna förste kamrerstjänsten påverkas därav, ty uppgiften såsom byråchefens närmaste man och ställföreträdare bör den återstående kamrern kunna fylla. För allmänna kansligöromål torde byråchefen vara i behov av det mera kvalificerade biträde, som en tjänsteman i notariegraden bör erbjuda. Utskottet anser därför att, jämte det den ena kamrerstjänsten utgår, förste kamrerstjänsten bör utbytas mot en notarietjänst.

Enligt sakkunniges förslag skulle postsparbanksrevisionen, som nu är anförtrodd åt 4 revisorer med biträden, utföras av en kontrollör med biträde av 2 kanslibiträden. Den nedsättning i kvalitet av revisionsarbetets ledning, som förslaget innebär, har hos utskottet väckt vissa betänkligheter. Utskottet anser nämligen, att en självständig och sakkunnig realrevision är av så stor betydelse, att såsom ansvarig ledare av ifrågavarande revisionsarbete icke bör sättas tjänsteman i lägre grad än revisors. Skillnaden i avlöning blir också endast mellan en revisors (13:e lönegraden) och en kontrollörs (12:e lönegraden).

De tjänster i lägst 13:e lönegraden, som enligt utskottets åsikt böra inrättas inom generalpoststyrelsen i anledning av inrättandet därstädes av en postsparbanksbyrå, äro:

1 byråchef,
1 kamrer,
1 notarie,
1 revisor.

Härtill kommer ytterligare 1 revisor, för folkpensionsavdelningen inom generalpoststyrelsen.

Ytterligare skäl för utskottet att icke ingå på frågan om personalbesättningen i övrigt finner utskottet däri, att de nu i postsparbanken anställda ordinarie tjänstemän, som icke kunna beredas fast anställning å den nya byrån i generalpoststyrelsen, i allt fall stå till styrelsens förfogande och att en omläggning av bokföringsarbetet inom postsparbanken måste antagas kräva så mycken arbetskraft, att de övertaliga tjänstemännen i alla händelser kunna därmed sysselsättas under det budgethalvår varom nu är fråga. Utskottet förutsätter, att i det förslag till driftkostnadsstat, som det åligger generalpoststyrelsen att avgiva beträffande tiden därefter, ifrågavarande personalförhållandens definitiva ordnande kommer att göras till föremål för nytt övervägande.

Den lönereglering, som sedan flera år tillbaka begärts för postsparbankens personal, skulle nu genomföras genom postsparbankens införlivande med postverket, då det för kommunikationsverken gällande avlöningsreglementet automatiskt tillämpas på de från postsparbanken till postverket överförda tjänstemännen.

Vad i propositionen föreslås beträffande den nuvarande postsparbanksdirektörens placering å indragningsstat, beträffande överförandet av tjänstemän i postsparbanken till postverkets ordinarie stat eller till särskild övergångsstat för sistnämnda verk, beträffande utbetalande vid övergången av vissa belopp i förskott samt beträffande utfärdandet av övergångsbestämmelser giver ej anledning till annan erinran från utskottets sida än att om, enligt utskottets förslag, postgirorörelse icke kommer till stånd, dispositionen av postsparbankens nuvarande ordinarie personal måste ändras.

Av postsparbankssakkunnige i deras betänkande gjorda, i propositionen (sid. 12) återgivna uttalanden i vissa avlönings- eller ersättningsfrågor hava givit anledning till den förut omförmälda motionen I: 131.

Uttalandena gå ut på att de ersättningar, som för närvarande utgå till vissa tjänstemän hos generalpoststyrelsen — år 1921 tillhopa 2,925 kronor fördelade på 14 tjänstemän med belopp från 1,500 kronor (postombudsmannen) till 25 kronor (expeditionsvakt) — för av dem för postsparbankens räkning utfört arbete, icke vidare skulle utgå och att nu utgående ersättning till föreståndare för med statsbanestationer icke förenade poststationer för postsparbanksgöromåls bestridande, vilken ersättning beräknats till 9,000 kronor om året, skulle indragas.

Utskottet, som förutsätter att, om postsparbanken helt införlivas med postverket, generalpoststyrelsen verkställer sådan arbetsfördelning, att göromål, som för postsparbanksrörelsen verkställas av tjänstemän hos styrelsen, anställda å annan byrå än postsparbanksbyrån, kunna av dem utföras å vanlig tjänstetid, anser icke, att motionärens hemställan i detta avseende bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Vad särskilt angår postombudsmannen har motionären i detta sammanhang gjort gällande, att den omständigheten, att ombudsmannen uppburit särskilt arvode från postsparbanken inverkat nedtryckande vid bestämmandet av hans placering i lönegrad, och fördenskull ifrågasatt att, då denna ersättning bortfaller, en uppflyttning av tjänsten från 16:e till 18:e lönegraden skulle äga rum. Utskottet föreställer sig att vid den omvärdering av tjänsterna vid postverkets olika förvaltningar, som det åligger 1920 års postkommitté att verkställa, kommittén lärer komma att beakta de av motionären omnämnda förhållandena.

Beträffande slutligen den särskilda ersättningen till vissa poststationsföreståndare har motionären själv framhållit, att frågan om dessa poststationsföreståndares avlöningsförhållanden, efter utredning av nyssnämnda kommitté, inom kort torde komma under regeringens prövning.

Enligt vad utskottet inhämtat har kommittén i sitt redan avgivna förslag till ändrade grunder för lantpoststationsföreståndarnas avlönande ifrågasatt den särskilda postsparbanksersättningens indragning vid den av kommittén föreslagna löneregleringens genomförande. Utskottet föreställer sig, att frågan om ifrågavarande ersättnings upphörande kommer att i detta sammanhang prövas. Motionärens hemställan i detta avseende torde under sådana förhållanden icke påkalla någon åtgärd från riksdagens sida.

Postsparbankens ställning i riksstaten.

Vad slutligen beträffar postsparbankens ställning i riksstaten har departementschefen anfört följande:

»Därest postsparbanken från och med den 1 januari 1923 inordnas i postverket, bör därav följa, att anslag från och med nämnda år icke vidare skola anvisas under sjunde huvudtiteln till bestridande av kostnaderna för postsparbankens verksamhet. De för nämnda verksamhet erforderliga utgifterna torde nämligen böra, på sätt sker beträffande postverket i övrigt, bestridas direkt av inflytande inkomster och allenast eventuellt överskott redovisas i riksstaten. Vid sådant förhållande skulle, vid bifall till föreliggande förslag, det under sjunde huvudtiteln nu uppförda ordinarie reservationsanslaget till upprätthållande av postsparbankens verksamhet ur riksstaten utgå. Ej heller skulle det i årets statsverksproposition beräknade anslaget till dyrtidstillägg åt postsparbankens befattningshavare bliva erforderligt.

Av postsparbankens införlivande med postverket bör vidare följa, att eventuellt överskott av postsparbanksrörelsen hädanefter skall i riksstaten redovisas bland inkomster av statens produktiva fonder och att alltså det i förslaget till riksstat för första halvåret 1923 under egentliga statsinkomster upptagna beloppet 424,310 kronor, utgörande beräknade inkomster av postsparbanksrörelsen, bör ur riksstaten utgå. Då, såsom nämnts, något överskott å postsparbanksrörelsen icke kan beräknas för första halvåret 1923, torde frågan om det närmare sättet för redovisning i riksstaten av dylikt överskott för närvarande icke behöva upptagas till prövning, utan synes denna fråga lämpligen böra avgöras i samband med uppgörande av förslag till riksstat för följande år.»

Mot vad sålunda ifrågasatts har utskottet intet att erinra.

Under åberopande av vad här ovan anförts, får utskottet hemställa,

A. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 152, och med för-

klarande att det vid propositionen fogade förslag till förordning angående postsparbanks- och postgirorörelserna icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick godkännas,

1. besluta, att postsparbanken skall med utgången av år 1922 upphöra såsom självständigt ämbetsverk och vid ingången av år 1923 inordnas i postverket, som i följd därav skall vid sistnämnda tidpunkt övertaga postsparbankens samtliga tillgångar och skulder;

2. besluta att, vid bifall härtill, det under sjunde huvudtiteln uppförda ordinarie reservationsanslaget till upprätthållande av postsparbankens verksamhet skall från och med år 1923 utgå ur riksstaten ävensom att inkomster av postsparbanksrörelsen icke skola upptagas bland egentliga statsinkomster i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923;

3. avslå Kungl. Majt:s förslag i fråga om införande i Sverige med 1923 års ingång av postgirorörelse;

4. för sin del antaga här nedan införda, såsom *utskottets förslag* betecknade

Förordning

angående postsparbanken.

(*Kungl. Maj:ts förslag.*)	(*Utskottets förslag.*)
Postverket bedriver, jämsides med sin övriga verksamhet, *dels* sparbanksrörelse (*postsparbank*), *dels ock postgirorörelse.*	Postverket bedriver, jämsides med sin övriga verksamhet, sparbanksrörelse *(postsparbank).*

Postsparbanksrörelsen har till ändamål att befordra sparsamhet genom att i enlighet med de bestämmelser, som i denna förordning meddelas, under statens garanti till förräntning mottaga penningar.

Postgirorörelsen har till ändamål att underlätta betalningsrörelsen och befrämja sådana betalningsmetoder, som äro ägnade att minska användandet av kontanta penningar.

(*Kungl. Maj:ts förslag.*) (*Utskottets förslag.*)

A. Särskilda bestämmelser för postsparbanksrörelsen.

§ 2.

Insättning; motbok.

Mom. 1. Envar äger att för egen räkning eller till förmån för annan (enskild person, firma, förening eller dylikt) insätta medel i postsparbanken.

Insättning må icke ske annat än i helt krontal. En och samma persons tillgodohavande må ej ökas utöver 5,000 kronor annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet.

Mom. 2. Vid första insättning skall, för såvitt icke Kungl. Maj:t föreskrivit annat förfaringssätt, till insättaren utan avgift utlämnas en motbok, utfärdad till förmån för den, för vilken insättningen ägt rum. Motboken skall vara försedd med ordningsnummer samt innehålla sammandrag av de viktigaste författningar, som röra allmänhetens förhållande till postsparbanken.

Mom. 3. Den, som begär motbok för annan, äger göra det förbehåll, att medel, som insättas å motboken, icke skola få uttagas förr än efter viss tid. Vill han göra annat förbehåll, ankommer det på generalpoststyrelsens prövning, huruvida motbok må med det förbehåll utfärdas.

Rörande varje förbehåll, som gäller i fråga om de å motbok insatta medlen, skall anteckning finnas i motboken.

Mom. 4. En och samma person äger i allmänhet ej utbekomma mer än en motbok; dock må omyndig, som innehar motbok, vilken begärts av annan, ävensom den, till vars förmån motbok med visst förbehåll utfärdats, kunna utbekomma särskild motbok för insättning av egna medel.

Mom. 5. En och samma motbok må användas vid samtliga postanstalter i riket.

Därest sådana särskilda ombud för postsparbanksrörelsen, varom förmäles i § 8, komma att antagas, äger generalpoststyrelsen bestämma, huruvida och i vilken omfattning insättningar och uttagningar å motbok må kunna hos dem ske.

Mom. 6. Insättning å motbok skall, för att vara gällande, kvitteras i motboken på sätt generalpoststyrelsen bestämmer.

(*Kungl. Maj:ts förslag.*)

§ 3.

Mom. 1. I vad mån i postsparbanken innestående medel må kunna utbekommas vid anfordran eller först efter förutgången skriftlig uppsägning, äger generalpoststyrelsen bestämma. I intet fall må dock fordras längre uppsägningstid än en månad, räknat från den dag, uppsägningen skett. *Uttagning av medel.*

Generalpoststyrelsen äger bestämma på vad sätt den, som vill uttaga medel, har att styrka sin behörighet härtill.

Mom. 2. Uttagning, som icke omfattar hela det å motbok innestående beloppet, må icke ske annat än i helt krontal.

Uttaget belopp skall avföras i motboken.

Mom. 3. Omfattar uttagning motboksägarens hela tillgodohavande på en och samma motbok, äger *postverket* att efter medlens utbetalande behålla motboken.

§ 4.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndare förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt femton år, själv insatt å motbok. Sådana medel må ej utan den omyndiges samtycke utbetalas till förmyndaren. *Dispositionsrätt över medel, som innestå för omyndig.*

§ 5.

I den ordning, generalpoststyrelsen bestämmer, bör motbok i och för granskning och ränteanteckning mot kvitto avlämnas till *postverket.* Sedan sådan granskning verkställts, återställes motboken, i utbyte mot omförmälda kvitto, till ägaren.

Underlåter motboksägare att inom den tid, generalpoststyrelsen sålunda bestämmer, till *postverket* avlämna motbok, och yppar sig sedermera skiljaktighet mellan motboken

(*Utskottets förslag.*)

Mom. 3. Omfattar uttagning motboksägarens hela tillgodohavande på en och samma motbok, äger *postsparbanken* att efter medlens utbetalande behålla motboken.

§ 5.

I den ordning, generalpoststyrelsen bestämmer, bör motbok i och för granskning och ränteanteckning mot kvitto avlämnas till *postsparbanken.* Sedan sådan granskning verkställts, återställes motboken, i utbyte mot omförmälda kvitto, till ägaren. *Motboks insändande till generalpoststyrelsen.*

Underlåter motboksägare att inom den tid, generalpoststyrelsen sålunda bestämmer, till *postsparbanken* avlämna motbok, och yppar sig sedermera skiljaktighet mellan mot-

(*Kungl. Maj:ts förslag.*)	(*Utskottets förslag.*)
och *postverkets* räkenskaper, skola räkenskaperna äga vitsord.	boken och *postsparbankens* räkenskaper, skola räkenskaperna äga vitsord.

§ 6.

Överlåtelse av motbok.

Övergår äganderätt till motbok från en till annan vare sig genom arv eller testamente eller ock till följd av konkurs eller utmätning, skall anmälan därom ofördröjligen göras hos generalpoststyrelsen.

Innan sådan anmälan skett och blivit godkänd, medför överlåtelsen ej någon rätt mot *postverket.*	Innan sådan anmälan skett och blivit godkänd, medför överlåtelsen ej någon rätt mot *postsparbanken.*

Överlåtelse av motbok må ej äga rum i annat fall, än som i första stycket sägs.

§ 7.

Förlust av motbok.

Har motbok förkommit, bör sådant genast anmälas hos generalpoststyrelsen med uppgift å tid och omständigheter, under vilka boken förlorats. Har sådan anmälan skett, åligger det generalpoststyrelsen att genom kungörelse, vilken på bekostnad av motbokens ägare införes en gång i allmänna tidningarna och, där det kan ske, en gång i tidning inom den ort, där boken anses hava förkommit, efterlysa motboken. Sedan sex månader förflutit från sista kungörandet, må, därest motboken icke återfunnits, ny motbok i den förkomnas ställe utfärdas av generalpoststyrelsen.

Efter den nya motbokens utfärdande äger icke den förlorade motboken gällande kraft mot *postverket.*	Efter den nya motbokens utfärdande äger icke den förlorade motboken gällande kraft mot *postsparbanken.*

§ 8.

Ombud för postsparbanksrörelsen.

I den mån generalpoststyrelsen finner sådant behövligt eller lämpligt, må styrelsen antaga särskilda ombud för postsparbanksrörelsen och utfärda instruktion för dem. Fråga om ersättning till dessa ombud skall emellertid underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Generalpoststyrelsen äger ock bestämma, huruvida och i vilken omfattning i postverkets tjänst anställda personer, som icke tjänstgöra å fast postanstalt, skola vara skyldiga att förmedla insättningar i postsparbanken.

(*Kungl. Maj:ts förslag.*)

§ 18.*

Ränta å i postsparbanken *eller å postgirokonto* innestående medel gottgöres efter den räntefot och på det sätt, Kungl. Maj:t bestämmer.

§ 19.

De i postsparbanks- och postgirorörelserna innestående medel äger generalpoststyrelsen förvalta och fruktbargöra enligt grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

§ 20.

Generalpoststyrelsen åligger — oavsett postverkets allmänna bokslut — att före utgången av april månad varje år upprätta *särskilda* bokslut beträffande *postsparbanks- och postgirorörelserna* för närmast föregående år. *Båda boksluten skola* omedelbart efter uppgörandet i avskrift överlämnas till chefen för kommunikationsdepartementet. *Bokslutet över postsparbanksrörelsen skall* därjämte på lämpligt sätt kungöras ävensom finnas tillgängligt å postanstalterna.

§ 21.

Å postsparbanksrörelsen uppkommande vinst skall tills vidare avsättas till en reservfond.

(*Utskottets forslag.*)

§ 9.

Ränta å i postsparbanken innestående medel gottgöres efter den räntefot och på det sätt, Kungl. Maj:t bestämmer. *Ränta.*

§ 10.

I postsparbanken innestående medel äger generalpoststyrelsen förvalta och fruktbargöra enligt grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas. *Medlens fruktbargörande.*

§ 11.

Generalpoststyrelsen åligger — oavsett postverkets allmänna bokslut — att före utgången av april månad varje år upprätta *särskilt* bokslut beträffande *postsparbanksrörelsen* för närmast föregående år. *Bokslutet skall* omedelbart efter uppgörandet i avskrift överlämnas till chefen för kommunikationsdepartementet *och* därjämte på lämpligt sätt kungöras ävensom finnas tillgängligt å postanstalterna. *Bokslut.*

§ 12.

Å postsparbanksrörelsen uppkommande vinst skall tills vidare avsättas till en reservfond. *Vinstmedel.*

---

* Här hava uteslutits §§ 9—17 i Kungl. Maj:ts förslag, vilka innehålla särskilda bestämmelser för postgirorörelsen.

(*Kungl. Maj:ts förslag.*)

Kungl. Maj:t bestämmer, om och i vilken omfattning den å postgirorörelsen uppkommande vinsten skall avsättas till en reservfond.

Närmare föreskrifter rörande *fonderna* utfärdas av Kungl. Maj:t.

§ 22.

Preskription.

Innestå medel å postsparbanksmotbok *eller postgirokonto*, varå under loppet av tio år någon omsättning (insättning eller uttagning, *respektive inbetalning, uttagning eller girering*) icke förekommit, och har i avseende å dylik fordran icke vidtagits sådan åtgärd till fordringsrättens bevarande, som i förordningen den 4 mars 1862 i fråga om tioårig preskription och årsstämning föreskrives, skola medlen tillfalla *postverket*, dock med rätt för generalpoststyrelsen att till vederbörande återbetala beloppet.

I postverkets räkenskaper skola medel, som i första stycket avses, tillgodoföras den rörelsegren, medlen avse.

§ 23.

Portofrihet.

Försändelse från av generalpoststyrelsen antaget ombud för postsparbanksrörelsen befordras portofritt, om innehållet har avseende å denna rörelse och avsändarens namn och adress finnas angivna utanpå försändelsen. *Likaså befordras brev från innehavare av postgirokonto portofritt till den myndighet eller det*

(*Utskottets förslag.*)

Närmare föreskrifter rörande *fonden* utfärdas av Kungl. Maj:t.

§ 13.

Innestå medel å postsparbanksmotbok, varå under loppet av tio år någon omsättning (insättning eller uttagning) icke förekommit, och har i avseende å dylik fordran icke vidtagits sådan åtgärd till fordringsrättens bevarande, som i förordningen den 4 mars 1862 i fråga om tioårig preskription och årsstämning föreskrives, skola medlen tillfalla *postsparbanken*, dock med rätt för generalpoststyrelsen att till vederbörande återbetala beloppet.

§ 14.

Försändelse från av generalpoststyrelsen antaget ombud för postsparbanksrörelsen befordras portofritt, om innehållet har avseende å denna rörelse och avsändarens namn och adress finnas angivna utanpå försändelsen.

(*Kungl. Maj:ts förslag.*)	(*Utskottets förslag.*)	
postkontor, där avsändarens konto föres, då för ändamålet användes särskilt, genom postverkets försorg tillhandahållet kuvert. Begagnas annat kuvert, erlägges vanligt brevporto.		
§ 24.	§ 15.	
Enskilds förhållande till postsparbanken *eller postgiroörelsen* må ej i oträngt mål yppas.	Enskilds förhållande till postsparbanken må ej i oträngt mål yppas.	*Meddelande till utomstående.*
§ 25.	§ 16.	
De närmare föreskrifter, som erfordras för *postsparbanks- och postgiroörelserna*, äger generalpoststyrelsen utfärda.	De närmare föreskrifter, som erfordras för *postsparbanksrörelsen*, äger generalpoststyrelsen utfärda.	*Närmare föreskrifter.*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1923, vid vilken tid förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883 med däri sedermera vidtagna ändringar upphör att gälla.

I fråga om medel, som för gift kvinnas räkning innestå i postsparbanken, skall dock sistnämnda förordning fortfarande lända till efterrättelse, om äldre giftermålsbalken är tillämplig å makarnas förmögenhetsförhållanden.

---

5. besluta att, i anledning av postsparbankens inordnande i postverket, särskilda postsparbanksfullmäktige skola för tiden från och med 1923 års ingång förordnas av Kungl. Maj:t och att antalet dylika fullmäktige skall vara tre, av vilka en utses bland fullmäktige i riksbanken och en bland fullmäktige i riksgäldskontoret;

6. för tillämpning från och med den 1 januari 1923 besluta dels att §§ 5 och 42 i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk skola hava följande ändrade lydelse:

5 §.

1. För befattning, som enligt vad i 1 § 1 mom. sägs tillsättes genom förordnande, utgår *arvode* med följande belopp för år räknat:

— — — — — — — — — — — —

generaldirektör och chef för postverket 20,000 kronor

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

42 §.

Järnvägsfullmäktige, postsparbanksfullmäktige, telegraffullmäktige, ledamöter av vattenfallsstyrelsen och överrevisorer, vilkas antal fastställes av Kungl. Maj:t och riksdagen, förordnas på viss tid och åtnjuta *arvode* till följande belopp för år räknat:

järnvägsfullmäktig	6,000	kronor
postsparbanksfullmäktig, som icke tillika är fullmäktig i riksbanken eller i riksgäldskontoret, ...	3,000	»
postsparbanksfullmäktig, som tillika är fullmäktig i riksbanken eller i riksgäldskontoret, ...	1,200	»
telegraffullmäktig	4,000	»

— — — — — — — — — — — —

---

7. besluta, att under avdelningen A av den vid ovannämnda avlöningsreglemente såsom bilaga fogade tjänsteförteckning skall beträffande postverket i 15:e lönegraden upptagas en ny befattning, kamrer;

8. besluta, att antalet nedan angivna ordinarie befattningar vid postverket skall utgöra:

från och med den 1 juli 1922

byråchef 5,

från och med den 1 januari 1923

notarie 9,
revisor 7,
kamrer 1;

9. besluta, att postsparbanksdirektören, överdirektören Per Elof Lindström skall från och med den 1 januari 1923 vara placerad å särskild indragningsstat för postverket med rätt för honom att, så länge han kvarstår å ifrågavarande stat, utan tjänstgöringsskyldighet uppbära fast avlöning i enlighet med bestämmelserna i nu gällande avlöningsreglemente för postsparbanken;

10. besluta, att i fråga om öfverförande vid 1923 års ingång av tjänstemän i postsparbanken till postverkets ordinarie stat eller till särskild övergångsstat för sistnämnda verk skola gälla de i statsrådsprotokollet angivna grunder;

11. besluta, att till ordinarie tjänsteman i postsparbanken, som under 1922 ägt uppbära någon del av avlöningen i förskott och som den 1 januari 1923 öfverflyttas till postverket, vare sig å dess ordinarie stat eller å särskild övergångsstat, skall — därest så icke genom särskilt bemyndigande redan dessförinnan skett — vid ingången av år 1923 på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad tjänstemannen skulle hava i den befattning, han vid utgången av december månad 1922 innehade i postsparbanken, i förskott uppburit för januari månad 1923, därest postsparbanken då kvarstått såsom självständigt ämbetsverk; samt

12. medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda nödiga bestämmelser i fråga om tjänstemännens i postsparbanken övergång den 1 januari 1923 på postverkets ordinarie stat eller placering å särskild övergångsstat för sistnämnda verk.

B. att herr Julins motion, i vad den ej blivit genom utskottets hemställan här ovan besvarad, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 maj 1922.

På sammansatta stats- och bankoutskottets vägnar:

CARL EKMAN.